

RADIONICA S PETEROM TSCHMUCKOM

U ponedjeljak, 16.11.2020., za suradnike na projektu “Diskografska industrija u Hrvatskoj od 1927. do kraja 1950-ih”, održana je radionica s prof. dr. Peterom Tschmuckom. On je pročelnik odsjeka za kulturni menadžment i rodne studije pri bečkom Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti. U fokus su njegova istraživanja glazbena industrija, ekonomija autorskih prava te kulturne institucije i vrednovanje kulturnih politika. Posebno se istaknuo istraživanjem kreativnosti i inovativnosti u glazbenoj industriji, a njegova opsežna studija na tu temu objavljena je 2003. godine.

Radionica za suradnike na projektu je osmišljena kao interaktivni dijalog uz komentare i pitanja, a zbog epidemiološke situacije održana je putem platforme Zoom. U dogovoru s Tschmuckom, radionica je održana tijekom jednoga dana u dvije sesije, jutarnja od 10 do 12 sati i poslijepodnevna od 15 do 17. Čitajući Tschmuckove radove i komunicirajući s njim putem e-maila, odlučeno je da dvije sesije budu posvećene dvjema različitim temama. Prva sesija se fokusirala na kritičko čitanje i komentiranje projektnog prijedloga “Diskografska industrija u Hrvatskoj od 1927. do kraja 1950-ih” te smještanje domaće diskografske industrije u širi europski i globalni kontekst rastuće glazbene industrije. Druga se pak sesija usmjerila na pitanje lokalizacije proizvodnje šelak ploča u ranom razdoblju diskografije te odnos između međunarodnih kompanija i njihovih tvrtki-kćeri po pitanju licenci, korištenja matrica, autorskih, mehaničkih i izvođačkih prava.

U prvoj sesiji, Tschmuck je opetovano isticao važnost promatranja šireg konteksta glazbene industrije prve polovice dvadesetog stoljeća. Objasnio je da se u to vrijeme tržište razvijalo na globalnoj razini zbog čega je moguće i u lokalnim sredinama uočiti slične tendencije. U kratkim je crtama objasnio nekoliko historijski važnih perioda i momenata prekida u razvoju industrije, kakav je predstavljala npr. pojava komercijalnih radio postaja krajem 1920-ih koja je zaustavila ekspanziju diskografske industrije i uništila veliki broj tvrtki iz ranijeg razdoblja. U tom smislu, ali i u smislu zavisnosti lokalnih tvrtki-kćeri o svojim međunarodnim krovim tvrtkama, interesantan je slučaj Edison Bell Penkale koja je nastavila raditi i 1930-ih, nakon bankrota londonskog Edison Bella. Suradnica Željka Radovinović, koja je pregledala pravnu ostavštinu tvrtke, objasnila je da je i zagrebačka tvornica proglasila stečaj, ali je formalno nastavila raditi i za vrijeme Drugog svjetskog rata. Naila Ceribašić je postavila pitanje tržišta matricama, na što je Tschmuck odgovorio da su diskografske tvrtke doista koristile ne samo matrice svojih tvrtki-kćeri, već i da je između pojedinih međunarodnih tvrtki postojao dogovor o razmjeni matrica. Ta je praksa nastavljena do iza Drugog svjetskog rata i izaziva veliku pomutnju u istraživanjima, koju povećava činjenica da su neki izvođači, izbjegavajući ekskluzivne ugovore s pojedinim diskografskim tvrtkama, snimali za konkurenciju pod lažnim ili namjerno nejasnim imenima (pr. Wien Salon Orchestra). Sve to otežava rekonstrukciju odnosa unutar rane diskografske industrije. Na kraju, osvrnuvši se na projektni prijedlog, Tschmuck je ustvrdio da okviru istraživanja ništa ne nedostaje, te da će, dapače, vrlo široko postavljenom istraživanju trebati dobro izabrati i držati fokuse.

U drugoj, poslijepodnevnoj sesiji, Peter Tschmuck je konkretizirao pitanje velikih momenata prekida unutar rane diskografske industrije, naročito se usmjerivši na odnos među velikim tvrtkama, npr. Gramophone i Victor, pojavu Rimske konvencije o autorskom pravu, pravne tužbe i štrajkove glazbenika u SAD-u. Istaknuo je i važnost istraživanja lokaliziranih povijesti diskografije, predstavivši primjer istraživanja čehoslovačkih tvrtki. Zaključno se razgovaralo o odnosu i suradnji čehoslovačke i hrvatske diskografske industrije u razdoblju prije i nakon 1. svjetskog rata te u početnim godinama rada Jugotona.